כפסולי המוקדשין ויפסל ת"ל ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך וגו' מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה אף בכור אינו נפסל משנה לחבירתה איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי בכור דלאו בר הרצאה הוא אבל קדשים דבני הרצאה נינהו אימא לא לירצו קמ"ל ואכתי מהתם נפקא והיה בך חטא ולא בקרבנך חטא ובן עזאי ההוא מבעי ליה והיה בך חטא ולא באשתך חטא סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי אלעזר ואיתימא רבי יוחנן אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין ממנו ממון ואין לו שנאמר אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך בהאי עון דבל תאחר נמי מתה קמ"ל: אחרים אומרים במחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי ורבי אליעזר לא יחשב מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדרבי ינאי דאמר רבי ינאי מנין למחשבות שמוציאות זו מזו שנאמר לא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות ורב מרי מתני אמר רבי ינאי מנין למחשב בקדשים שהוא לוקה ת"ל לא יחשב א"ל רב אשי לרב מרי לאו שאין בו מעשה הוא וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אמר ליה רבי יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו: **מתני'** זה הכלל כל השוחט והמקבל והמהלך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר כזית חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקריב המתיר כמצותו כיצד קרב המתיר כמצותו שחט בשתיקה קבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו וקבל והלך וזרק בשתיקה או ששחט וקבל והלך וזרק חוץ לזמנו זהו שמקריב המתיר כמצותו כיצד לא קרב המתיר כמצותו שחט חוץ למקומו קבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו קבל והלך וזרק חוץ למקומו או ששחט וקבל והלך וזרק חוץ למקומו (ולזמנו) הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן וקבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו קיבל והלך וזרק שלא לשמן או ששחט וקבל והלך וזרק דמן שלא לשמן זהו שלא קרב המתיר כמצותו לאכול כזית בחוץ כזית למחר כזית בחוץ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת אמר רבי יהודה זה הכלל כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת וחכמים אומרים זה וזה פסול ואין בו כרת לאכול כחצי זית להקטיר כחצי כזית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: **גמ'** אמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות אבל בעבודה אחת דברי הכל עירוב מחשבות הוי ורבי יוחנן אמר אף בעבודה אחת מחלוקת בשלמא לאילפא מדרישא בשתי עבודות סיפא נמי בשתי עבודות אלא לרבי יוחנן רישא בשתי עבודות וסיפא בעבודה אחת

כפסולי המוקדשין. כאילו נפל בו מום: **מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה.** שהרי בשלישי זמן ביעור לבער כל המעשרות מן הבית ולהתוודות כדכתיב מקצה שלש שנים תוציא (דברים יד): **דלאו בר הרצאה הוא.** אינו בא לכפר אבל קדשים כגון עולה שמכפרת על עשה ושלמים שמביאין לדורון ליתן שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ואימא הואיל ואיחרו פסול בעבודה הוא ולא לירצו קא משמע לן: **ולא בקרבנך חטא.** שאם איחרו אינו נפסל והיה בך חטא סיפיה דקרא דלא תאחר לשלמו הוא: **הא** אוקימנא. במס' ר"ה: **מבקשין ממנו.** ממונו שגזל: **משכבך.** אשתו: **שמוציאות זו מזו.** מחשבת פסול מוציאה מיד פיגול: **לא יחשב.** קרי ביה לא יחשב להזהיר כהנים על כך: **רבי יהודה היא.** במס' שבועות (דף ג:) והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דטעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה המותיר ואע"ג דאין בו מעשה: **מתני' זה הכלל כל השוחט ומקבל כו'.** או זו או זו: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** בשר: **או להקטיר דבר שדרכו להקטיר.** אימורין כדילפינן לעיל דשתי אכילות מפגלות ובלבד דליחשיב עלייהו לאכילו למחר לראוי להן אימורין למזבח בשר לאדם: **ובלבד שיקריב המתיר כמצותו.** הדם הוא המתיר כמצותו שלא יהיה בו פסול אחר אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמחשבות מוציאות זו מזו: **הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן.** מוציאן מידי פיגול אבל שאר זבחים אין שלא לשמן מוציאן מידי פיגול דהא כשרים הן שלא לשמן: **לאכול כזית בחוץ כזית למחר.** היינו הך דאמרן אלא דרישא איירי בב' עבודות וכאן בעבודה אחת ששחט על מנת לאכול כזית למחר כזית בחוץ. ולמאן דמוקי לה בגמרא להא נמי בשתי עבודות משום כחצי זית נקט לה לאשמועינן דמצטרפין זה עם זה: **רבי יהודה אומר כו'.** אכולה מתני' פליג דלית ליה מחשבות מוציאות זו מזו אלא אם כן קדם פסולו לפיגולו דתו לא קרינן ביה כהרצאת כשר ובעבודה אחת נמי פליג דלית ליה תפוס לשון ראשון: **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית.** ושניהם חוץ לזמנו או חוץ למקומו כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפוסלו דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא: **גמ'** בשתי עבודות. דהא קתני סיפא כזית למחר כזית בחוץ דפליג ר' יהודה עלה בשתי עבודות מיירי כי רישא ששחט על מנת לאכול כזית למחר וקבל על מנת לאכול כזית בחוץ אהא הוא דפליג רבי יהודה שהרי הוקבע בפיגול ותו לא אתא מחשבת פסול ומפקע לה לכל בעבודה אחת אפילו ר' יהודה מודה דלא הוקבע בפיגול במחשבה מעורבת: **אף בעבודה אחת מחלוקת.** דלית ליה לר' יהודה תפוס לשון ראשון: **מדרישא בשתי עבודות.** דקתני בהדיא כיצד לא קרב המתיר כמצותו שחט חוץ לזמנו וקבל והלך חוץ למקומו: **סיפא נמי.** כזית למחר כזית בחוץ דפליגי בה ר' יהודה ורבנן: **בשתי עבודות.** קא מיירי והאי דהדר נקיט ליה לאשמועינן צירוף כחצי זית דלא אשמועינן ברישא:

נפסל איכא למימר שהוא לשון חשיבות ואתא למימר שאף הכהן נפסל אי לאו דמעטיה קרא בהדיא אבל בן עזאי דדריש לא יחשב לשון מחשבה (כ.) ממילא שמעינן דלאו בכהן מיירי: **אלא אם כן** מבקשין ממנו ממון ואין לו. פי' בקונטרס ממון שגזל ונראה דמיירי בנדר כדאמר בפ' שני דשבת (דף לב:) דבעון נדרים אשתו של אדם מתה שנאמר למה יקח משכבך מתחתיך והא דדריש הכא בך חטא ולא באשתך חטא מיירי במשלם אחר כן אלא שעבר על בל תאחר:

מחלוקת בשתי עבודות. פי' בקונטרס כגון שחיטה והולכה והא דקאמר בתר הכי מדרישא בשתי עבודות סיפא נמי בשתי עבודות פי' בקונטרס דהאי דהדר נקיט ליה לאשמועינן צירוף כחצי זית דלא אשמועינן ברישא וזהו דוחק והיה נראה לפרש שתי עבודות כי ההוא דפ"ק דמעילה (דף ז.) דמפרש סימן ראשון חוץ לזמנו וסימן שני חוץ למקומו כעין שתי עבודות ועבודה אחת היינו סימן אחד וצריך לומר לפירוש זה דאילפא ס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומפגלין בחצי מתיר דאי (כג) אינה לשחיטה אלא לבסוף כך (יש) לי מחשב בשני סימנים כמו מחשב בסימן אחד כיון דאין המחשבה חלה אלא בגמר רוב שחיטה אבל ר' יוחנן יכול לסבור כאביי דאמר בלחצות מודה רבי מאיר דתרוייהו מילי דלא שייך ביה הקדמה אבל כזית למחר כזית בחוץ אפילו בסימן אחד פליגי ושייך ביה הקדמה בתחילת סימן ובסופו ולקמן דאמר אביי סימן ראשון וסימן שני נקט דבר המסויים ואליבא דאילפא אבל לר' יוחנן הוי מצי למנקט בסימן אחד בתחילתו ובסופו דהא ר' יוחנן סבר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף פ' השוחט (חולין כט:) א"כ (כד) סובר הכא בסימן אחד נמי מחלוקת ויכול לסבור ר' יוחנן נמי כרבא (כה) בלחצות נמי פליגי וכל שכן בסימן אחד דפליג דשייך ביה הקדמה דסבר רבי יוחנן ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. הג"ה:

עין משפט נר מצוה

קיט א מיי' פי"א מהל' בכורות הלכה יג טוש"ע יו"ד סימן שו סעיף יג:
ב מיי' פרק י"ח מהלכות פסה"מ הלכה א ב:
קכ ג מיי' פי"ד שם הלכה ט:
קכא ד מיי' פט"ו שם הלכה א:
קכב הו מיי' שם הלכה ג:
קכג ז מיי' פי"ד שם הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד, כג
2. כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים כג, כב
3. אִם אֵין לְךָ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ: משלי כב, כז
4. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֺנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח

מוסף רש"י

ויפסל. הואיל ועבר עליו ואיחרו: **מקיש בכור למעשר.** במספר דנן קא מסתפי קרא: **מה מעשר אינו נפסל כו'.** דכתיב מקצה שלש שנים וגו' אם שהה מעשרותיו שנה ראשונה ושניה: **דבני הרצאה נינהו.** אם לכפרה אם לדורון: **אימא לא לירצו.** מאחר שהכילן בעבירה (ר"ה ה.): **שחט בשתיקה.** שלא חישב (מנחות יב:): **או ששחט וקבל והלך וזרק.** כלומר או קתני, אם עשה אחת מאלה על מנת לאכול חוץ למקומו וכל הני חוץ לזמנו (עפ"י מנחות שם ע"י שיטה): **לאכול כזית בחוץ כזית למחר.** חישב באחת העבודות ב' מחשבות, חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ועד השתא איירי בשתי עבודות שחישב באחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו, והשתא מיירי שחישב בשתיהן בעבודה אחת, ולר' יהודה הוא דאיצטריך דלא תימא שחישב שתיהן בשתי עבודות הוא דפליג ר' יהודה דבתר קמייתא אזלינן אבל בחדא עבודה מודה, קמ"ל: **כזית למחר כזית בחוץ.** אע"פ שחישב בתחלה חוץ לזמנו הואיל ושניה מידי כרת (מנחות יב:): **מחלוקת בשתי עבודות.** דקאמר ר' יהודה במתני' אם מחשבת הזמן קדמה פי', דעיקר פיגול דחייבין עליו כרת הוי במחשבת אכילה שחוץ לזמנו, ושכ"ה זה הוה פסול ואין חייבין עליו כרת, ואמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות, דר' יהודה סבר אם מחשבת הזמן סי' ורבנן סברי דהכי אין בו כרת דעירוב מחשבות הוי חוץ לזמנו וחוץ למקומו בבת אחד, ולהכי אפילו בשתי עבודות פסול ואין בו כרת, הואיל ולא היה כולה במחשבת חוץ לזמנו (מעילה ז:):

שיטה מקובצת

מבקשים ממנו ממון. פי' כלומר תובעים אותו ולומר שאין לו שהכל משועבדים לכתובת אשה, והיא אומרת גם כן שאין לו (גליון בגוף ישנה): **או ששחט וקבל והלך כו'.** פי' לא קתני, אם עשה אחד מאלה ע"מ לאכול חוץ למקומו וכל הנלמוד חוץ לזמנו לא קרב [illegible]

מסורת הש"ס

א) ר"ה ה. ירושי' ר"ה פ"א ה"א, ב) ר"ה ו. סנהדרין כב., ג) ע' ירושי' תרומות פ"ז ה"א, כתובות פ"ג ה"א, ד) [ב"מ נא. סנהדרין סג. שבועות ג:] מכות ד: טז. כ: [תמורה ג.], ה) [לעיל כח.] [מנחות יב. ע"ש], ו) ע' ירושי' יומא ספ"ה, ז) [לקמן סב. מנחות יב.], ח) [נ"ע חכמים היינו ת"ק וכן הקשה התוי"ט והניח בצ"ע, ולפמ"ש תו' מנחות יב. ד"ה וחכמים כו' ע"ש יש ליישב], ט) מנחות יז. [וע"ע ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג, י) מעילה ד., כ) לעיל ו:, ל) דף כח:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא בקרבנך חטא הא אוקימנא לבן עזאי הוא: (ב) רש"י ד"ה הא יעני ר"ה הס"ד ואח"כ מ"ה מבקשין ממנו ממון: (ג) ד"ה לא יחשב קרי ביה לא יֵחָשֵׁב:

שינויי נוסחאות

א] דגנך ובכורות בקרך (ש"מ): ב] ואכתי מהכא נפקא מהתם נפקא (ב"י"צ): ג] חטא הא אוקימנא בך חטא כו' והשאר ליתא. (ב"ח, ש"מ וב"ה ברש"י): ד] אומרים לא יחשב במחשבה (ש"מ): ה] תיבת אחרות נמחק (ש"מ): ו] תיבת כזית נמחק (ש"מ וכו בכ"י ובמשניות). ועי' רש"ש לעיל כו ע"ב דגמ' לקמן מוכח דגרסי' ליה: ז] שיקרב (כ"י מ. וב"ה במשניות). ועי' מלא"ש: ח] שקרב (ש"מ כ"י): וב"ה במשניות: ט] תיבת דמן נמחק (ש"מ): י] בא בעבירה כל"ל (ש"מ ובצ"ק): יא] כאן הס"ד ומה"ד והיה (ש"מ וב"ה בכ"י). ושייך קודם הדיבור שלפניו: יב] עי' בש"מ לעיל אות ג', ובכ"י אות א': יג] ממון (ש"מ): יד] יחשב וכו' יחשב כל"ל (ש"מ): טו] להאכילן (רש"ש): טז] המתיר הס"ד ומה"ד כמצותו (ש"מ): יז] אבל אם כל"ל (ש"מ): יח] צ"ל ובזית (ש"מ): יט] עבודות מפרש משום (כ"י): כ] הא דקתני (כ"י): כא] והלך וזרק חוץ (ש"מ): כב] בש"מ נוסף ולומר דבמחשבה אינו נפסל ממילא: כג] תלמוד על הס"ד הוא הג"ה (ש"מ): כד] וגם סובר כל"ל (ש"מ). ומלא"ש גורס א"כ שפיר סובר הכי בסימן אחד מחלוקת אע"ג דבלחצות ס"ל דמודה ר' מאיר: כה] כרבא דאמר בלחצות (ש"מ): כו] לכאורה נראה דכאן היא תחילת דבור אחר, וקאי נמי אפירש"י דמפרש לה בב' עבודות ממש:

ליקוטים

מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה. פירש בקונטרס דכתיב מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך אם שהה מעשרות שנה ראשונה ושניה, ואפילו לבאי דפרישית לעיל דאיכא בבל תאחר במעשר שהופרש ולא נתנו וקרא דשנת הביעור אצטריך לאותו שלא הופרש. מכל מקום בכולהו נשתני קרא דמתבער. וקצת תימה בכולה שמעתין מהיכא תיתי לן דנפסל דאיצטריך קרא דאינו נפסל. וכן אותו בלא ירצה דאין כאחר נדרו בלא ירצה למה לי (תוס' ר"ה ד' ע"ב): **אצטריך** ס"א הני מילי בבכור וכו'. קצת קשה דדוחק ליישב מילתא דאחרים אליבא דבן עזאי. ובתמורה בסוף אלו קדשים [illegible]

[illegible]